

AUSZRA.

Laikrasztis, iszleidžiamas keliū Lietuvôs mylėtojų.

„Auszra“ iszcina Ragainėj 20. kožno mėnesio pormate knygutės dviarkuszinės. — Preke: ant metų arba 12 Nr. 2 m. = 1 rubl., ant 1/2 metų 1 m. = 50 kap. Atskirus Nr. 20 pf. = 10 kap. Apgarsinimai, spaustuwėj „Auszrôs“ priimami, kasztūja už kožna pusiau dalytą eilutę po 20 pf. = 10 kap. — Nū 1 liepôs m. gal „Auszra“ prie kožno ciecor. karal. pusto apsteliūjama buti.

Kalbôs dalykuose. *)

„Puse — daugiau už wiską.“

„Tai yr dywins žodis, tai iszmintings rokūtojis!“ — wiens arba kits musū skaitytojų su tikru apjūku szauks ir mus per paikus laikys. Tegul ir jūkiasi — tikt teisybę tur ansai, kurs užmanė szitą dywinąjį žodelį, „kad pusė daug daugiau yr už wiską“ — butent pagirtasis senasis Grykonū giesmininkas Hesijodas, gywenęs į 800 m. pirm Kristaus.

„Puse — daugiau už wiską!“ Jieszkokim iszgul-dymo. Man rodos, buk asz wieną tą iszguldyką suradęs. Tai, idant ir taw parodyčiau, miels skaitytojau, eiksz su manim ir klausyk wieno papasakojimo.

Pirm kokio czėso, — bene per kaltybę anū bran-giū žmoneliū, kurie wis nor sawo dywinąję wiernybę ir sawo wokiszkąjį „patrijotismą“ tuomi, rodos, palie-cekwoti, kad jie wisokius nekałtus ir tankei wierniau-sius žmones kaip neprietelius wokiszkosios waldziôs ap-

*) Wislab, kas cze sakyta apie wokiszkąję kalbą musd mok-slynyciose (szulėse), tą pat galima sakyti apie maskoliszkąję kalbą Lietuwoje. Kaip cze telp ir tenai tur musū waikai menką naudą isz mokslinycziū, nės per swetimą kalbą iszguldomo mokslo jie ne-supranta, o ir pacziôs swetimôs kalbôs permantyti ir pramokti ne-gali. — Apie maskoliszkas Lietuwoj mokslinyczias rasi neuzilgo placziaus pasikalbesime.

skundžia, — kaip jau pirm to keli biauirus apskelbimai, teip dabar ir *ta* dywinoji mislis buwo iszsiplatinus, buk ir *Wendai* (Serbai), labai wierni ir pakajingi ciecoriaus padonai, tokie „prieszgynei ir ant maiszto linkstą žmonės“ ėsą, kokius anie sawo pacziū pagirtojei, sawo pacziū wiernybės paliecewotojei, weik wisur meilyja iszrasti, butent idant, priesz tokį jūdą abrozą, puikioji szwiesybė jujū pacziū gėrybės jū gražiaus gautu szwiesti, o idant, apskelbiamiems ir po žmoniū akiū papeikiamiems ėsant, jie patys tam tarpe jū lengwiaus tokią kalbą isznaikit galėtu.

Kaip *Wendai* — pakajinga giminė, ale tikt smar kus wyrai — priesz tokius apskelbtokus apsigynė (daug smarkiaus, ne kaip Lietuwninkai nesenei priesz sawajį!), tai rasi po tam dar syk papasakosiu. Cze tiktai tą wieną dalyką minawosiu, kad ir *ta* mislis buwo iszsiplatinusi, buk *Wendai* wisai menkai wokiszka mokinami ir prisistengią priesz wisą wokiszką mokslą. Tai pons geeimrots Szneideris Berlyne, labai mokjts ir iszmintings wyrs, pagal sawo tikraję pareigą, su sykiu wisai isz netyczziū nukeliawo į *Wendū* kampa ir pasirodė szuilėse (mokslinycziuse), idant tą dalyką perjieszkotu. Keles nedėles po jo keliawimo ir asz į aną kampa atsilankiau. Tai keliūse ir *man* pažistamūse kiemūse tą palinksminancziaję žinę gawau, kad ans pons geeimrots labai pakajings buwęs su wiskūm, ką jis anūse mano mielujū prieteliū kiemūse radęs — kad jis, lenkiszka mokėdams, ir kelis žodžius su kudikeis lenkiszka kalbėjės, ir kad kudikei, dėl gentystės tarp lenkiszkos ir wendiszkos kalbės, jį ir gerai suprātę. Numanyk, aukszcziausiejie ir *tikriejie* ponai daugiausei labai meilingai su žmonėmis apsieina — jų auksztesni, jų meilingesni — kaip musū pons ciecorius pats dūda paweikslą, ir *tai* tiktai tokie pusponei, kurie su rustumu ir barimu tokį swarbumą po akiū žmoniū pasirupint procewojas! Wisi žmonės džiaugsmo pilni buwo ir linksmi krykztawo, kad pons geeimrots tus apskelbimus per neteisius iszradęs ir jų szuiles ir kudikius ir mokjtojus pagyręs. O tōs garbės, to gyriaus ir labai yr wertī

— tai asz juk pats žinojau. Nėsa mokytojei man porą syk buwo pawelyje, drauge buti prie jų mokslo, ir džiaugtis tū linksmųjų kudukėlių, kurie, gyvasties ir mokslo užsigėidimo pilni, lenktyn už kits kitą ar atsiliept, ar giedot, ar szejp mokytojui sawo darbą parodyt norėjo. Ak, kaip gražu buwo, mokytoji wienam akies mirksnyj wendiszikai, kitam akies mirksnyj wokiszikai klausiant girdėti; ir sztai kudukis wis teip greitai, kaip mokytojis, isz wienôs kalbôs į kitą lyg perszokti, ir wis ką ant klausimo isz wienôs kalbôs į kitą perstatyti mokėjo — lyg kaip gerai mokjts arklys wienam akies mirksnyje po zowadôs riszczia, po riszczioš žinginę ir po žinginės wėl zowadą pradeda pagal tai, kad iszminčings jotojis jam tiktai lengwiausiąjį ženklej arba moji dūda! *Tai* yr džiaugsmas, tokią szuilę matyti, ir kudukius teip linksmi giedojant ir skaitant ir perstatant girdėti. Diewe žegnok anus mokytojus! ale man weik aszaros weržias į akis, atsimenant kitū tokiū mielū kudukėlių, kurie teipat norėtu teip linksmi mokjtis, kurie teipat tą paczią galybę tur, kurie teipat tur mokytojus tarp sawęs, lyg teip daug galybės o ir meilės turinczius — ale kurie — — —

Ak, ne galiu ir ne noriu pabaigti, ką asz sakyt ketinau, bet aszarėlės, kurios tiktai į akis įsiweržusios buwo, jau ir isz akiū iszsiweržt pradėjo, graudžei atsimenant tū tukstancziū mielū kudukėlių, kurie *ir teip* linksmi kryksztauti ir sawo sutwertojui lyg wyturėlei pagiedot norėtu, ale — ne gauna.

„Ale“, sakys mieliejie skaitytojei, „jei anie Wendū kudikei teip tobulai ir wokiszikai mokėjo, tai bene mokytojei wis bus wokiszikai, o *tiktai* wokiszikai, jūs mokinę? Nėsa musiszkiejie, kurie juk jau beweik wienintelei wokiszikai mokinami, *tie tikt* teip daug wisai nemoka, *tie* negal isz wienôs kalbôs į kitą perstatyti, *tie* rods skaityti labai gražei mok, ale, kad klausi, „kas tai?“ — tai tankei nieko nežino“.

Atpencz, mano miels prieteliau, tie kudikei, kurius asz senei žinojau teip gražei wokiszikai mokant, ir kurius dabar musū aukszcziausioji szuiliū wyriausybe

per tokio gyriaus wertus iszpažino, tie daug *menkiaus* czėso prie sawo wokiszko mokslo buwo wartoję, — tie, tikri Wendai budami, ir isz prigimtiės wos wieną žodį wokiszka mokėdami, prie tikrū Wendū, sawo mokįtojų, *pirma* buwo *wendiszkai*, ir *labai daug wendiszkai* mokinami. O, *juo* daugiau, *juo* ir *dar* geriaus po akiū pono geeimroto *ir* wokiszkoj kałboj, ir wisokiūse mokslūse, mėginami budami, sawo dalį atliko. Kodėl tai? *Todel* kad jie *pirma* sawo kałboje buwo pamokįti, — *todel*, kad ir paskui wisą tiktai su tikru iszguldymu buwo iszsimokinę — o *todel*, kad tokiu budu wiskas, ką jie buwo iszsimokinę, *ir* wierōs mokslas, *ir* wisoks swietiszkas mokslas — lyg gywai jiems po akiū stowėjo, lyg gywai jujū szirdyje gyweno. Ar tu nenori wieryti? Tai, miels skaitytojau, eiksz wieną mylę toliaus su manim, kur kits mokįtojis kitą budą tur. Nėsa tarp Wendū *Frankfurto* walsczuje gywenancziū (Lygnico walsczuje wēl *wisai* kitaip stow), po labai meilingais ir tikrai apszwiestais szuilrotais, mokįtojei pilną walnybę tur, prigimtąją kałbą pagal sawo sąžinę wartoti kaip jiems pasirodant naudingai ėsant, bile kudikei mokinias ir wokiszka, kiek jiems reik. Szuilrotai patys mokįtojus graudena, idant, minau, nemislytu, buk tai jū pareiga ėsant, prigimtąją kałbą iszspausti, o idant, minau, nieko nesuprasto nemokįtu, bet wisą ir tikrai prigimtoj kałboj iszguldytu. Tai ten, jei koks mokįtojis nusizengia priesz sawo kudikiū kałbą ir — protą, tai jis tiktai pats kałts. Tikt rods keli randasi, ir gimę Wendai, kurie kas žin pas *kokiūs* žmones (nėsa wyriausybė to wisai nepraszo) įsiszlaistyti norėdami, weik wisą wendiszką mokslą nustatė ir weik wienintelei wokiszka temokina. Juk ir, kaip tarp Lietuwinkū, teip bene wisur tokie Jūdoszei randasi, kurie už porą trecziokū sawo kałba ir giminę pardūda, o, už dar porą, bene ir sawo pacziū gimdytojus muszt norėtu! Ne kožnas *toks* durnius, ale gimdytojų giminę ir kałbą paniekinti, tai tikt *weik* teip daug yr', kaip sawo sentėwius garbingai žemėje gulinczius apgėdint ir paniekint.

(Dar ne wiskas).



Regejimas.

I.

Op! op! kas ten? . . Nemunėli!
Ar tu manęs szauki? . . .
Ar tik tykų wandenėlj
Pluszkendams saw plauki?

Ar tu mano dwasiōs girdi
Graudulingą raudą,
Ir jauti, kaip skaudžei szirdj
Krutinėj man skauda —

Isz didžiausio nuliudimo —
Ir kancziū daugybės,
Dėl tėwiszkės sunykimo
Garbės ir didybės?

Asz girdėjau dwasioj — tawo
Bylōs slapti žodžei
Widuj wilniū susiubawo
Graudžei ir nūbodžei —

Ar gal liudni balsai traukia
Dwasiū pratkū musū —
Užmirsztū, — ar diewai szaukia
Lietuwōs ir Prusū? . . .

II.

Kur jus dingot, seni diewai,
Wisugalingiausi,
Ir jus, karžygiszki tėwai,
Musū garbingiausi?

Ar Nemuno dumburiūse
Waitojat ir stenat?
Ar Baltmariū wardeniūse?
Ar danguj gywenat?

Ar eterū*) gilybėse
Skendate ir tirpstat?
Ar aukszybiū aukszybėse
Anapieliaus***) wirbstat? . . .

Apsireikszkit mums senūse
Pawekslūse kuno,
Senoj szlowėj — nors sapnūse
Tarp trenksmū Perkuno!

Mes — jus' waikai — alpstam, wystam
Kaip nustelbtas diegas;
Wiens po kito nūlat nykstam
Kaip sapnas . . . kaip sniegas . . .

Attolinkit nū mus' wartū
Pragaro baisybę!
Traukkit isz smerties silwartū,
Inkwėpkit twirtybę!

Ak mes į smert jus mylėjom, —
Ko dėl mus apleidot?
Ko dėl dūdat piktadėjam —
Naikjt mus ir laidot?

III.

Girdžiu užmą! . . . kas tai yra? —
Prajowai! stebuklai! . . .
Žemė dreba . . . Žwaigzdės byra
Ir reiskias pabuklai . . .

Isz skandūliū amžiū ukū
Guscis oru sklįsta,
Plaukia, dairoš . . . bet anukū^{****})
Jau nebepažįsta, —

O! pažino vieną — kitą,
Trecią ir ketvirtą,
Ale kožną sunaikįta,
Swirstanti, netvirtą . . .

Kiek eze geneziū ir giminiū
Wienu sykiu spiečia!
Kiek eze laiko begaliniū
Amžiū kruvoj szwiečia!

Kiek eze niekad neregētū
Wadowū — galincziū!
Kiek užmirsztū . . . negirdētū
Galwocziū — mislineziū! . . .

Kiek eze meilės, kiek eze dailiū
Paweikslū wienybės,
Tarp tū begaliniū eiliū
Ir pulkū daugybės!

Kokie stūmens milžiniszki,
Weidai stebuklingi —
Liudni, ale karžygiszki,
Kaip Kowo rustingi!

Diewai! kokie jū dywini
Szarwai, ginklai, rubai!
Ak! ak! wisi jie kruwini —
Baisingi dwigubai . . .

Plaukia, plaukia . . . sztai jau stoja
Ties kapais ant tako . . .

Stebēkis, jie tavęs moja —
Klausyk, ką tav sako!

IV.

„Jaunadwasi, ko dusauji
Uksmėj dumū gojaus
Rymodamas? — Ko geidauji? —
Gal dangaus ar rojaus

Ir garbės jū ir didesniū
Už Krėzuso turtū
Ir kad Pramžius*) tav ilgesniū
Metū eze pridurtu?

Idant džiaugtis isz tū skarbū,
Kaip karalius, puikei —
Slogit — žmones ir be darbū
Žujoti, kaip zuikei?

Užwerk duris szirdyj sawo
Ir užkamszyk plyszius,
Idant ten n'uzmestu sawo
Spastū turtas kliszius. . . .

Žinai, jog priliko Pramžius
Wisiems syk užmigti
Ir wiską į amžiū amžius
Apleist ir palikti —

Werksmus, wargus ir silwartus,
Linksmibes ir bėdas
Ir pro amžinasties wartus
Eit į musū pėdas, —

Tūm pat keliu pro szį swieta
Už miglū . . . dewesiū —

Wienaip į tą pacią wietą —
Isz cze sawo czėsu. . . .

Skarbù, turto ne geisk godžei:
Žinai koks jù wertis, —
„Pinigai yr galwažudžei,
Gywastis ir smertis!“

Negeisk dangaus cze budamas,
Paskiau jį igysi,
Jei ant žemės gywendamas
Ant jo užpelnysi.

Negeisk rojaus, nės sargs wardu
Aržūlst) stow pas wartus
Jo su baisium ugnies kardu
O waisei jo kartus. . . .

Negeisk garbės, nės jį traukia
Puikėis — kreiwais keleis
Peklon — pas Ausztra††), kurs kaukia
Tenai su prieteleis. . . .

Tawo rojus, garbė, dangus
Ir wisokie skarbai
Szirdyj, dwasioj — bus teip brangus,
Jei bus geri darbai;

Sutwertojį jei garbjsi —
Tėwus ir giminę
Ir tėwiszkę sawo gjsi
Priesz wilkù kaiminę;

Jei n'uzmirszi mažutėliù
Dwasioj broliù sawo
Szelpti mokslù trupinėliu:
Tai augs garbė tawo!

Jeį darbūse nepailsi
Ir neabejosi:
Tai auksztyn akylai kilsį
Ir turtings pastosi!

Karžygiszkas wardas tawi
Ne weltui priskirtas —†††)
Tad kaip lapė ir liuts sawi
Buk protings ir twirtas. . . .

Kas kam yr eze lemta Laimės,
Nieks to neiszdildįs;
Laiswės, džiaugsmi, bėdos, baimės
Perdēm iszsipildys.

Neiszwengsi prilikimo,
Nori ar nenori. . . .
Tad jei geidi iszganymo —
Wis „,memento mori!“††††)

Jau gaidgystė — dwasioms laikas
In atilsį! . . . Tada
Wieszpatyje lik saw sweikas —
Ats'mink mus' wisada. . . .“

* * *

Ak! jau nykst kaip sapnas blaiwus
Tamsoj matyms cielas,
Baisings, skaudus, wienok gaiwus
Ir saldus ir mielas.

Erelnyeczioje 19 d. sausio 1883. J. A. W. L.

*) Eteras, mėlinasis oras, dangus. **) Anapielius, senapilė, gerujų gywenimas po smerczio. ***) anukai, waikų waikai. ****) Pramžius, praamžinasis diewas, †) Aržūlas, mytiszka pikta dwasė, kuri pagal pasaką musų seneliū rojaus wartus sergėjo. Tu-

lose Užgirinto Trako (Suwalkū gub.) wietose ir medj aužūlą arba ažiūlą (quercus rob.) wadina aržiūlu. Sžitas medis buweš, sako, paszweštas Perkunui. ††) Ausztras — wardas wieno milžino ir prawardė musū laiko keliū Lietuwiū. †††) Wokiecziū armijoj Lietuwei wisados buwo ir yra stipriausi kareiwei. Maskolijoj Lietuwei iszdalinėti wisūse regimentūse, bet kuriam regimente (pulke) apsziausci yra Lietuwiū, tas regimentas placziausia kareiwiszka garbę užsipelnęs, kaip mums pasakojo tuliejie Maskoliū apicierai Bulgarijoj, paskutine kare su Turkais minėdami. Lietuwis ir už swetimus kraują sawo lieja, kowon kaip liutas žengdamas, su žodžiu: „žut ar but!“ ††††) memento mori, atsiminkie miršes. B.

Lietuwa.

LIETUWA! tu brangi žeme senū bocziū*) musū,
 Miela motyna Žemaičiaiū, Lietuwiū ir Prusū,
 Pakol tawo sparnai szwelnus wisus mūmis szilde,
 Nicks nuo tauęs mus neskiede, nicks musū nedilde.
 Užauginai daugel waikū sawo krute szilta,
 Kol gywa, nuo kudikeliū buwai ne užwilta:
 Wisi delei wardo tawo galwas sawo gulde,
 Nicks isz musū su sawo wale tauęs neprapulde.
 Bet užkilo szalti wejai, smarkios audros wirtu,
 Sniegas krito, szalcezi spaude, smarki krusza kirto;
 Ir sustingo sparnai tawo, ir plunksnos padiero,
 Ir užwirtu pusniū pusnes, jau tauęs nebiera
 Ir sustingo rankos musū, sudžiūwo liežuwis,
 Mes be tauęs alpstam, troksztam kai be wandens žuwwys.
 Waikai tawo iszblaszkyti po wisus paswiecezius,
 Padalyti in Lietuwius, Prusus ir Kursziecezius.
 Ir Lietuweis neb'walinas jau tawo swietelis,
 Tauęs atsimen ne didis Lietuwiū burelis;
 Kur Daugwca, kur Newieža, Jura, Niamuns teka,
 Wiens gudžiwoja, kits lenkuoja, kits wokiszikai szneka.
 Kurs paniures arti tawo szaltos szirdies kenczia,
 Tas teb'kalba lietuwiszkai, tawo wardą szwenczia;
 Nors tamsi jin naktis siauczia, nors nepažinst sawęs,
 Jis nejieszko swetur szwiesos, jam gerai prie tauęs.
 Kaip tu szildei sawo waikus, teip jis tawę szildo:
 Pasilikdams Lietuwninku tawo walę pildo

*Ir lauk, kolei nuszuvis dangus, nusibtaivys oras,
Kol mustos baise smarkybe pust wejas nedoras;
Kol praszuis balta dienele, papus drungni wejai
Ir nuvirs nuo musu žemiū visi privertejai.
Auszra brekszta, tek auszrine, szwiesa matyt duodas,
Tiktai stankos po padanges debesys dar juodos.
Tekek, saule, szwiesk ir szildyk, tirpyk ledus, sniegą,
Prikelk musu žemę szwentą isz teip ilgo miego;
O Lietuviams duok iszwysti wisą sawo szwiesą,
Duok mums laimę wel dastoti ir pažinti tiesą.
Tu Aukszcziiausias ant auksztybiū, redyk musu szirdes:
Tegul wargū, nedorybiū nieks tarp mus' negirdes;
Duok liuosybei ir dorybei amžinai gywėti,
Duok Lietuvcis wisiems gimti, augti ir pasėti.*

1883. m.

J. Miglowara.

*) Boczei, tėjai, sentėjai.

Apie senowes Lietuvos piles.

1]

Pradžia 1. numeryje.

Kokie tai turėjo buti aukszti pylimai ir wołai tū piliū, kurios riogsojo ant upiū krantū bei auksztū kašnū, isz to gali dar szendien suprasti, jog jie dabar praėjus jau kokiems szesziems szimtams metų dar yra tokie status ir aukszti, jog szendien ne lengwa ant jų užlipti, nors jau wisokiomis žolėmis ir wisokeis krumais apžėlę. . . Auksztis nekuriū pilekalniū dar szendien per trisdeszimt ar asztunesdeszimt pėdū laiko! Nekurios senowės didelės pilės — kaip Pelėniū — yra sziteipo įtaisytos: Ant daubės kranto riogso aukszcziiausias pailgas pylimas, o tarpe jo ir pacziū daubės krasztū liekti lygumės pļotas į du szimtu pėdū ilgio ir kone tiek pļoczio; ant paties kraszto daubės kranto tęsiasi žemesnis į stūmenį aukszcziio wołas ir apie szimtą penkesdeszimt pėdū ilgio. Pamasas ir wirszus didžiojo woło laiko į tris szimtus pėdū ilgio, o jo auksztis į szeszesdeszimt pėdū. Isz tolo, bewaik į warsnas nūg

didžiojo woło, yra į stūmenį aukszczio wołas ir į keturis szintus penkesdeszint pėdū ilgio. Tarpe szitū dwiejū wołū yra teipogi didelis lygumōs plotas, ant kuriōs senowėje, rasi, buwo pastatytos medinės trobos, kuriose sargyba gyweno.

Gilioje senowėje musū prosenei nepažinojo plytū ir plytinių murū, to dėlei wisi seniausiujų piliū wołai yra supilti isz žemiū, arba sukriauti eiliomis isz akmeniū ir žemiū ir apipilti žemėmis. Isz lauko wołus tūs aptepdawo storai moliu, o paskui tą molio plūtą apdegindawo, apkriaudami malkomis wisą woło szoną. Ant tokiō aptepto moliu, apdeginto, stataus ir slidaus kaľno nē jokiū budu neįmanydawo neprietelius užlipti isz lauko ir widun pilēs įsiweržti, įpaczei geležinėis szarwais apsirėdęs; proseniams wēl musū buwo labai smagu, už wołū pasislėpus gintis ir szaudyti į neprietelių. Dar ir musū ľaike ant keliū pilekalniu — įpatįgai ľakinškiūs — iszsiliko nekuriose wietose tokios molio plutos slidzios ir kietesnės už akmenį... Kitose pilėse wieton wołū, arba ir į paczius wołus, įleisdawo statinius, t. y. įleisdawo gilei į žemę ir sustatydawo wienus pagal kitus auksztus aržūlu (aužūlu) kamėnus; wirszutinis galas juju turėjo buti smailyn nutaszytas, o auksztumas juju į keturesdeszint ar penkesdeszint pėdū ľaikē. Iszardyti ir iszgriauti szitus statinius sunku buwo, ir įgrėbti su jais įtaisytą pilę buwo ne lengwa. Szendie dar gali rasti wietomis puwesius szitu statiniu wołuse pilekalniu. Mums patiems neteko matyti, bet senowės raszytojei liudyja, jogei apie nekures piles iszkastos buwusios didelei gilios ir placzios grabės, wandeniu sklidinos, o kures pereiti teipogi buwę sunku. Nekuriose pilėse, kaip patys Kryzoku rasztinįkai pasakoja, buwusios auksztos medinės trobos ir auksztai boksztai (turmai, koryczios), isz kuriu Lietuwei į Wokieczius szaudindawę. Priesz musu gadynės armotas (kanūles) tokios senowės twirtos piles nieko negiliūtu; bet penkiems ar szesziems szimtmeziams atgalios, kūmet musu prosenei ir patys Wokieczei szaudyklėmis isz ľanku ir kilpiniu szaudė, jos ľabai gerai apginti galėjo nūg

neprieteliu. Tankei patys Lietuwei, regėdami pilę nūg Wokiecziu neaplaikysę, sudegįdawę ją, idant ji Wokiecziams nepatektu. To dėlei labai tankei atsitinka skaityti senowės metraszcziūse (kronikose), jog tułoji pilė, kelis syk sudegįta ir iszgriauta, wėl pridurimai trum-pame laike atnaujįta ir atstatyta tapus. Ir n'ier ko stebėti; parsigabenimui ir prirengimui reikalingōs medegōs daug laiko nereikėjo, nės medzei, keleis glėbeis neap-kabinami, cze jau ant wietōs, prie pacziōs pilės, į padanges ramstēs, o darbinjku wisūmet buwo per wirszų: nēsa kaip liūsybę sawo tēwiszkēs, sawo tikyba (wierą) ir prigimtą kalbą apginti nūg Wokiecziu buwo dēl musu proseniu dalykas szwentas, teip ir piles striun-nyti (budawoti) ir prie ju įtaisymo dirbti ėjo kiekwie-nas — senas ir jaunas — su didžiausiu noru, ir isz wiso pawieto (kreizo). Dar ir dabar pasakoja, jog tułosiōs pilės wōlai rieszkucziomis, arba kepurėmis supilstyti ir smeszioti, arba wėl jog wiena nakezia tułoji pilė supilstyta ir įtaisyta tapus! Ar musu laike tenka nors kur Lietuwoj pamatyti tokią tarp žmoniū wienybę, tokią tēwiszkēs meilę (patrijotismą), kaip senowėje?...

Murinēs pilės Lietuwoj daug weliaw atsirado. Pro-senei musu kas mielą dieną su Kryžokais Wokieczais kariaudami ir muszdami, tankei ing ju werguwę papuldami, iszsimokino nūg Wokiecziu ir plytas degįti, ir murus isz plytu bei akmeniu lipįti; pasprusdami isz wokiszkēs Kryžoku werguwēs ir Lietuwon sugrįždami jie tą kruwinu prakaitu ir kancziomis nupelnytą mokslą ir broliams sawo įteikė. Tokiu tai budu atsirado Lie-tuwoj ir kryžokiszkai įtaisytos pilės, ir kareiwiszki ginkłai, ir wisokie geležinei szarwai ir daugel kitu se-niau nepažįstamu daiktu ir padaru. Jau kone pradzioje keturioliktojo szimtmečio, įpaczei didžiūju Lietuwōs kunjgaikszcziu, Algierto ir Keistuto, laike (1330—1382 m.) randame Lietuwoj keles murines, labai stiprei įtai-sytas piles, kaip Kaune, Wilniuje ir tułose Panemunio wietose. Po sunum Keistuto, Wytantu, tokiu muriniu pillu da daugiaus atsirado; paskiau wėl, priėmus Lietu-wiams krikszcziōniu tikybę ir karėms su Wokieczais

Kryžokais pasiliowus, ir pilės, įpaczei medinės ir žeminės, tapo apleistos: medinės trobos, kur pastatytos buwo, sutreszo, supuwo ir isznyko per metu metus, o piliu kałnai, arba pilekalnei, dar ir iki szei dienai wjomis apsipūsę niukso, tarytum, nebylei ir liudni liudytojei senei pragaiszusiōs garbės kareiwiszko musu tēwu triuso ir kruwinu su Kryžokais karioniu. . . .

Pirmucziausei pilės Lietuwoj atsirado parubežcse nūg Mozuru, o wēliaus nūg Wokiecziu pusēs; ko tolyn paskesniūse metuose Kryžokai Lietuwon lindo ir jōs widun weržēsi, kardu ir ugnimi wisą pustydami, to tankiau pradėjo prosenei musu widuj žemės piles arti wiens-kitōs statyti, jeib jose apsigynimas lengwennis rastus. Kožnas cze lengwai suprasti ir numanyti galēs, jog artybėje tokiu piliu ramiau buwo gywentī, nekaip widugiryj arba widulaukyj, kur Wokieczei Kryžokai isz netycziau užklupę wisus ir wisą galėjo su menku triusu isznaikyti ir iszdegiti, ar į sawo werguwę iszgabenti. Gywenant wēl arti pilės galima buwo wisūmet tikėti pagalbōs cze jau ēsancziōs sargybōs, ir wēl namus pametus weikiau nūg Kryžoku pabėgti ir pilės widuje prisislėpti. To dėlei ilgainiu (su czėsu) prie piliu atsirado szejp jau paprasti gywentojei papilionimis wadinami, o per ilgus metus czejau atsirado, teip isz lenkiszko wadinami, miestai ne wien Lietuwoj bet teip lyginai ir kitose žemcse. Ko tankiau pradėjo Kryžokai žemę musu naikyti ir plēszyti, to labiau musu prosenei turėjo budresneis tapti, įpaczei Kryžoku parubežcse, idant dieną ir naktį nūg užpūlimo neprieteliu saugotusi. To dėleigi wisūmet priwalē turėti įpatingą sargybą, kuri apreiksztu gywentojams prisiartinimą Wokiecziu Kryžoku. Musu prosenei buwo įtaisyti įmėgę tokį pasergėjimo gywentoju ženklą, apie kurį tēwai musu dar ir szendie daug papasakoti gali. Ant aukszcziausiu wisame pawiete kałnu, kurie ir per tankumynus giriu isz tolo matomi buwo, įtaisydawo *stiebus*, t. y. įkasdawo auksztas kartis, arba storus, ilgus, lygius medzius, kuriūs apsukę sziaudais, aptepdawo derwa (smała). Prie szitu stiebu, sustatytu wisoje Wo-

kiecziu parubežēje, per dienu dienas ir naktis sargai budējo. Pamatēs dabar sargas Wokieczius Kryžokus per rubežiu ī musu zēmē īsiweržusius, uždegdavo stiebā, o jo gaisras jau dawē kiekvienam gywentojui žinę, jog reikiā weikei ar nūg Kryžoku *sleptis*, arba wēl rengtis su jeis kariauti ir nūg ju apsiginti. Tokiu stiebu daugumas buwo, dēl togi wienam užsidegus, kiti teipogi uždegti tapo ir wisam pawietui tūmi apsakyta, jogei Wokieczei jau po Lietuwā skraido. Ļabai tankei, kaip galim isz senowēs rasztu matyti, didelei gailā buwē Kryžokams, jog jie įlindę į Lietuvā turtu plēszi ir wislab naikinti, Lietuwiu jau neužtikę ir kaimus tuszečius atradę, nēs wisi gywentojei, apsaugoti giriose nūg ju ir pelkōse arba ir pilkōse paspēję pasislēpti, o Wokieczei su nuliuduse szirdžia ir tuszeziomis rankomis turēję namon grįžti.

Duisburgas pasakoja, Lietuwoj buwēs szitoksai sergėjimo budas. Isz kiekwieno pawieto susirinkdawę paeiliu po keletā wyrū kareiwiu, kurie wisā septyndienį (nedelę) arba ir mėnesį wisā turēdawę ant sawo maisto gywenti pilēje ir saugoti wisā pawietā, o reikale ir apginti nūg užpūlimo Kryžoku. Szitā Lietuwiu paprotį žinodami Kryžokai giriose tankei paslapta tykodawę ant sargybōs wyrū ir jūs grįžtanczius apspiedawę ir iszmuszdawę. Teip tas patsai raszējas pasakoja, wienā syk Wokieczei dasižinoję, jog Bisēnōs pilēs isz asztūnesdeszimt wyrū ēsanti sargyba, pabaigus sawo septyndienį, turēsenti namon grįžti; draugbrolis Kryžoku Fridr. v. Liebencelle, vicekommendatorius, (wietinikas waldytojo wieno per Kryžokus užplēsztu kampo, komturijōs) isz Ragainēs, draugbrolis Albertas von Ora ir brolis Th. von Aldenburg drauge su dewyniolika kitu Kryžoku ir szeszdeszimt szeip szarwūtu wyrū, paslapta apsiaupē isz wisu pusiu Kalkiemio laukūse musu sargybōs wyrus, ir kone wisus užmuszē; tik trys isz wiso sunkei sužeisti isz Wokiecziu Kryžoku wyliaus iszsprudę. Tokiu atsitikimu daugybę galima butu, norint, aprasztyti. — Sargybōs wienōs termynui pasibaigus, ant jōs wietōs kiti wyrai stodawę, o po to wēl

kiti, ir teip per kiaurą metą sargyba nesiliowe, įpaczei parubežėje gulincziouse pilėse.

Isz Wigando ir kitų senowės Wokiecziu raszytojų pasakojimū, regime, jogei ir daugelis keliū, įpacz wieszkelei, buwo tureję parubežėse teipogi sargybas. Paminėsim, jog wieną syk Keistutas įsakęs, idant szimtas penkesdeszimt wyru isz kaimo Szaławės wieszkeliu sargybą laikytu. Tū tarpu wokiszka Kryžoku szeimyna isz Ragainės, per Nemuną persikeldinus, susitarė eiti į Lietuvą ant grobiu (kas tampa sugrėbta) ir plėszimu; susitinka jie su musiszkeis, kurie persigandę pasmuko ir pametė sawo skydas (skutas) ir szaudykles. Tankei bet atsitikdawo ir teipo, jog pawieszkelyj wyrai musu sargybōs nedorus Kryžokus isz netyeziū užklupę, smarkei jiems kailį iszperdawo, ir daugumas krikszczioniszkiū kareiwiū prazūdawo tankumynuse lietuwiszku giriu.

(Dar ne wiskas.)

Simanas Daukantas,

Lietuwōs rasztininkas.

Pradžia 1. numeryje.

Bet ir kancelerijoje sėdėdamas S. Daukantas wiena pradžia mislyjo apie naudą sawo broliū, krupsztėjo ir žudėsi dėlei jų mokšto. Kaipogi ką isz Rygōs persikėlęs į Petropilę jis apgarsino „Prasmą Lotynū kalbos“ 1837 m. I keletą metų jis paraszė „Abecėlą dėlei kudieliū Lietuwū“, tolesnei 1846 m. jis iszleido „Gywatas didžiųjų karwaidū“, Kornėlijaus Nepoto lotyniszakai raszytas, ir „Daines Zemaicziiū pagal žodžius dainininkū iszraszytas“, 1847 gi metų apgarsino „Pamokymą apie auginimą tabako“ ir „Parodymą kaip apynius auginti“; 1848 m. jis iszleido į swietą „naudingą bicziū knygele“, ir 1849 metų paraszęs „Pamokslus apie daiginus waisingū medziū“ apgarsino. Yra dar jo raszytas „Pažangōs Petras“, bet nežinau, kada jis yra iszdūtas ir kur butu gaunamas; nėsa ta knyga tikrai kad jau wisisz kai panyko.

Tarp tū wisū weikalū, nepaminėjau „*Budą senovės Lietuviū Kalnienū ir Žemajtiū*“, 1845 m. išdūtą; ta knygutė szj laiką teip apgarsėjo, kad tuli swetimū krasztū žmonės jau tai dēlei musu kalbōs isztyrimo, jau tai dēlei pažinties su musū kraszto žmoniū pobudziū, tą knygą skaitē ir wisūse sawo rasztūse primena. Teipogi cze turiu pridurti, kad jis apie 1850 m. paraszē itin pļaczei *istoriją musū gentės*. Ta istorija patolei gulējo rankrasztyje Kauno seminarijōs knyginėj; pirmaję dalį jo istorijōs asz ketinu, jeigu man isznesz sweikata ir turtas, kitą metą iszspaudinti ir teip padaryti prieinama dēlei wisū akywujū (akyļujū) Lietuviū; o lengwa-palengwa asz ir kitas jōs dalis apgarsinsiu.

Petropilėje begywendamas S. Daukantas iszsipazīno su kuningu Motiejum Woloncziauskiu. Ta pažintis turėjo dēlei S. Daukanto labai karczią iszeiga, už tatai pasiziūrēkime, kaip tai atsiėjo.

Kad Wilniaus wyresniajē seminariją apie galą 1840 metų Maskoliū wyresnybē perkēlē į Petropilę, tai ir kuningą Woloncziauskį, buwusį szlaitą (sąnarį) wyresniosiōs Wilniaus seminarijōs, nuskyrē į szlaitus naujosiōs Petropilėje dwasiszkōs akadēmijōs; cze jis skaite teologiją (moksłą apie Diewą) ir arkēologiją (senowystes moksłą) szw. raszto. Petropilėje M. Woloncziauskis pergyweno lik 1845 m.

Sawo nūmoniu ir protingu darbsztumu S. Daukantas mokėjo patraukti prie sawęs szlaitą dwasiszkosiōs akadēmijōs ir ragino jį rasztyti maļdu, giesmiu szwentu knygas. Kada Woloncziauskis jo patarimo paklausē, tai S. Daukantas galėjo wienu-wienai ukēs ir istorijōs lietai atsidūti. Daukantas ant Woloncziauskio įtekēdino juk ir į sawo gerą, gryną, aiszkią kalbą, kadangi ans ēmē stengtisi teip pat gerai rasztyti, kaip kad raszē S. Daukantas. Bet lenktynēms beraszant, kada M. Woloncziauskis pasimate, nepasieksēs nei ant mislies nei ant grožio kalbōs sawo mokintojo tame dalyke, jis ēme Daukantą skaugōti. O per tai turėjo ir Daukantas įkristi į wargą, ką tūjau pamatysime.

Popiežiui norint, M. Wołoncziauskis paliko Žemaičių vyskupu 1849 metūse, ir ateinantį metą jis turėjo išiszwęsdinti Petropilcėje. Cze atwaziawęs Wołoncziauskis pasikwietė sawo pirmnyksztį draugą pas sawę ir akyse daug kuningū melde teip nūjėgnū ir darbsztū žmogū mesti kanceleriją, o waziūti į Lietuvą pas wyskupą į Warnius, kur jis lengwei galčes darbūtisi ant naudōs sawo gentės. Warniūse abudu raszyse, wiens swietiszkas, antrasis dwasiszkas knygas; Daukanto weikašus pažadėjo M. Wołoncziauskis teipogi iszspaudinti. Daukantas alkeliawo į Žemaičius ir suderėjo su Wyskupū kasmetinēs algōs du szimtu rubliū.

Bet tiktai ką Daukantas apsigyweno Warniūse, kaip wyskupas jį nusłogino daug sunkeis darbais: jis liepė, kad po tris adynas kas dien Daukantas skaitytu kuningai Kodaniui, kurs buwo apakes; jis jam uždėjo ant pecziū nasztą raszymo wieno lenkiszkai-žemaitiszko žodyno. Tolesnei Daukantas per trejus metus wyskupą Žemaičių iszmokino wokiszkai kalbėti, teip kad ans dar galėjo nuwaziūti ant aplankū į Kurszą ir ten wokiszkai prasznekinti jo gļobai pawestas aweles. Tolesnei Daukantas turėjo wyskupui perraszyti lenkiszkai-prancuziszką žodyną. Už tiek Daukanto darbo wyskupas pirmąjį metą užmokėjo iszderėtą algą, bet ateinancziūsius ketwerius metus sumażinęs tą algą jis bemočkėjo po szimtą penkesdeszimt rubliū. O kad ant gaļo penktujū metū Daukantas apsirgo, tai wyskupas uedawė jam nei arkliū nuwaziūti prie waistininko, bet jis turėjo karszcziū perimtas ir su užimtu kaklu pacztōs (pusto) arkleis jieszkoti saw gydytojo.

[Dar ne wiskas.]

Skruzdeliū Atsilankymas.

Ar žinote jus Praia Vermelhą į ketures myles nug Rio-Janeiro?¹). Toje tai szalyje pirm keliu metū turėjau mažą namelį, kurį buwau pirkęs nug wieno Portugalijono. Tas namas buwo didelei apleistas ir nezcziuinus²); jame jau buwo persiwaisinę wisokeriupu kir-

mėliu ir wabalū, jogei asz neatsidrašinau cze įsikurti. To dėlei pirmiū-pirmiausei rengiausi wisus kampus ir wisas sienas apwalyti; bet laimingai man teip atsitiko, jogei mano namą, wieton manęs, apwalē kas kitas ir wisai netikėtinu budu. Wieną rytą waiksztinėjau darže, ĩukuriūdamas arklĳo, kurį įsakyta buwo pabaņojus maniep atwesti, — po walandėlės regiu tekĳnai bėganczius tris murinus³⁾, kurie buwo darže darbu užsiėmė. Bėgo jie kaip padukę, rėkdami: „As formigas! As formigas! (skruzdėlės! skruzdėlės!).“ — Pasiskubinau wieton, kur jie stapterėjo. — Lysė žemės, kuri buwo po mano akiu, paneszėjo⁴⁾, tarytum, į kokį krutuliujantį gywą daiktą; wisa ta lysė galėjo buti palyginama į jústą isz milijardū skruzdėliu, kurios per muro plyszį į mano daržą įsiwerzė. Dirsterėjes per mūrą, pamacziau, jog ta jūdūjanti, einanti szenlink armija, tėsėsi smileziū keliu teip toli, kaip gali užmatyt akys. Płotis tōs skruzdėlinės jústōs buwo į pėdą, o apie ilgį . . . tújaus iszgirsite. — Ką cze daryt? Ta wisa armija slinko gana greitai ir regimai mano namonlinkui. Nebuwo galima ką ilgai laukti; sugriebęs tad szlūtą pradėjau, kiek pajėgdamas, atszlawinėti. Kiekwienu szlūtōs užgawimu tukstanczius skruzdėliu mecziu į szalį, bet man tas darbas teip lyginai sekėsi, kaip kad mōgĳtum sziaudū pundeliu užkiszi Nijagarą⁵⁾! — Kad, stiprei man su szlūta bebraukiant, pasisekė pertraukti skruzdėlinę jústą, akymirksnyj tą paczią wietą apgulė wėl kitos tolyn einanczios skruzdėlės, kurios tūm pacziū keliu traukė, kaip ir pirmutinės, szalin nužertos. Įlgai neľaukiant, persiliudyjau, jogei tokĳu budu asz jas nejweiksiu; rikterėjau tad į wirėją (kukorių,) kad atnesztu katilą werdanczio wandens. — Pradėjau jas žudyti. Kožną kartą, wandeniu jas beapszutinant, tukstanczei ľawonū plaukė szalin, ir asz buwau jau įgawęs wiltį (łukestį,) jogei tą skruzdėliu armiją pasiseks suľaikyti, arba wėl atgalios sugražinti. Ale wėltu! Ateinanczios skruzdėlės ųjo drąsei szenlink per ľawonus sawo bendrū⁶⁾ . . . per wandeni ir garą . . . artynlink ir artynlink! . . . Iszliejau paskutinį jau wandens ľaszą ir pradėjau dumoti, ką cze dar weikti —

kad iszgirstu balsą manę szaukianti. Buwo tai balsas mano artimiausio kaimyno, senio Šennoro Benito, kursai į manę žiūrėjo, stovėdams už daržo wartū. — „Ką weiki, kaimyne?“ pratarė jis wartus atkeikdamas ir daržon įžengdamas, „naikini tu geriausius sawo prietelius! Mes cze skruzdeles wadiname bençao (pałaiminimas).“ „Tai man dailus pałaiminimas, n'ier ką sznekėti,“ suszukau įpykęs, „jus norite, rasi, kad asz joms acziu⁷⁾ sakycziau už tatai, jog jos wisus mano namus subiaurys ir sugriausz wisus mano rakandus⁸⁾? — „Ale jos rakan-dū ir nedasilytės⁹⁾; tie joms nereikalingi Jos jieszko ko kito Joms rupi kirmėlės, worai ir jujū kiauszinėlei — nēsa tūm wislab geriausei mėgsta jūdosios skruzdėlės. Pas mus tie mylimi sutwėrimėlei neapwaliausius namus kū szwariausei¹⁰⁾ iszwało. To dėlei skruzdėles mes wadiname pałaiminimu“ — „Ar tu dabar matei,“ surikau, pradėdams suprasti kaimyno kałbą, „tai szitos skruzdėlės eina, isz gero sawo noro, namus mano apwalytu?“ — „Gali žinot! Ir ap-liūbs jos tawo namą, kad bus dailu pažiūrėti. Dar szį wakarą, į sawo namus įėjęs, neberasi nē wieną kirmėlę, nē worą.“ — „Sakykitegi man, isz kur jos ateina, tos nekwestos namū apweizdėtojės?“ — „Isz tenai!“ atsakė Brazyljonis, nurodydamas su ranka kałnolink, wardu Korkovado, kursai tolybėje bestuksodamas, iszweizdėjo, tarytum, jūda dide warpnyczia. — „Ką? Nūg to tolimo kałno?“ paklausiau nusistebėdamas. — „Tikrai teip,“ atsakė senis „eina jos, tarytum, wiena isztisa jūsta ilga, bekeliaudamos nūg pat kałno. Pamatysi dar didesnes skruzdėliu mynias¹¹⁾, kaip pagywensi musu szalyj kelis metus.“ — Wislab man buwo tai nauja gir-dėti, jog asz nusistebėdamas stapterėjau, nužwełgdamas ant wirszunės skruzdėliu kałno Korkovado, atstaus nūg musu į koki dwi myli, ir apdumodams, kiek tai reikėjo akruzdėliu, idant be pertraukōs ju jūsta, į pėdą ploczio, sutektu į dwi myli! . . . — „Eik szę dabar ir pažiūrėk ant ju pradžiōs darbo,“ pratarė Brazyljonis, imdamas manę už rankōs. „Už tiesą! yr ant ko pažiūrėti.“ — Tikrai, buwo ant ko pažiūrėti! Murinai pažindami

skruzdeliu būdą, atidarinejo visas duris ir langus. Kaip bežiurint skruzdeles namus pripilde; sienos, lubos ir grindys (asla) nūg skruzdžių pajūdo, — lindo jos į anksčiausią plyszelį! Per duris ir langus lindo be paliowôs naujos juju gaujos, pripildžiamos — tarytum wadowui liepant — wisą buto widų. — Kirmeles, worai ir kiti wabalelei, netiketai iszgązditi, buwo meginę pabegti, nedumodami gintis nūg užpūlimo neprieteliū — bet weštu! Kiekwieną juju bebėgantį wijosi burys skruzdeliu; o dasiwijus su trukszmu apspiete isz wisu pusiū — po wafandelôs neliko nūg tu nabageliū ne ženklelio . . . Kur ne-kur didis, to delei drąsesnis, tułasis kwarkwalis, atsiremęs kerczioj, milžiniszka meginio gintis; bet sztai apgūtas per skruzdeliu gaujas isz wisu pusiū, turejo pasidūti. — Už tiesą! buwo tai tikras užplaukimas Hunnū po waldžia Atilhôs¹²⁾! — „Neaplenks jos ne wieno kampuczio,“ kalbejo Sennor Bonito, žiuredamas į skruzdeles su linksma szirdžia. — „Žiurek, žiurek,“ suszuko jis, „ta nauja dalis skruzdeliu armijôs turejo atrasti dar kokį naują gywūlelį!“ — Ilga skruzdeliu eile tū tarpu įgrėbė łowôs uždangalą — ir toj pat wafandėlėj pasirode ant jôs didelis woras (tarantuła), kursai su sawo swarbumu butu galejęs ant syk sutruszkiți mažiū-mažiausei kokį szimtą neprieteliū sawo. Milžino didybe negelbejo jį nūg užpūlimo skruzdeliu armijôs; kaip weik jis, pabegdamas nūg užkriteliū, nusileido žemyn, wel nauji pulkai jį apgule, tarytum, iszalkejusios gaujos wilkū ar wanagū . . . Greicziau, kaip pasakyti galima, milžiniszkas woro kunas sudraskytas tapo į mazus szmotelius ir isznesziotas į wisas puses. — „Tą pat pamatyumei Paramaike, Suryname ir kitose wietose,“ — tare Brazyljionis szypsodamasis. „Ten yra tokia skruzdeliu weisle, kurias wadina ‚wisitatoreis¹³⁾‘, nesa jos pasirodo tik wieną kartą į du ar tris metus. Bet kaip jau ateina, tai daro tokį redą wisoj kolonijoj, kaip dabar pas tawę. Suryname macziau skruzdelynus į szszias pedas auksztus, o apaczioj turinczius į szimtą pedu ir dar daugiau apwalumo. Ale žmones tenai del skruzdeliu yra labai meilingi; nieks joms neparein į kelį—

nes jeigu pareitu, taptu sukandžiotas iki kraujo, noris butu apsiređęs storais drabužiais.“ — „Ar bene jos bus didesnes už szitas?“ asz paklausiau. — „Kiek tiek didesnes. Bet ir musiszkes kanda!“ — Teip mums besikalbant, gawau žina, jog arklys mano jau pabañotas— turejau to del, nors su didžiu gailescziu, apleisti tolimesni iszweizdi skruzdeliu triuso. . . . Kaip wakare sugrižau, neušpejau namuse ne wienos skruzdels. Iszejo jos teip, kaip buwo atejusios. Wienutelis zenklas juju atsilankymo liko tik iszmetyti ant zemės sparnai bei kijos wabañu ir kieti nagai tarantulės.

Bartnikuse, 1882 m.

J. Bs.

1) Rio-Janeiro (isztalk žaneiro) yra wyriausis miests Brazylijos, pietinėj Amerikoje. 2) necziuinus, nepuikus, nedailus. 3) murinai, jūdiejie žmonės. 4) paneszėti, lygintis. 5) Nijagara, wandens pilis tarp ežeru Erie ir Ontario Kanadoje (sziaurinėje Amerikoje); wandu plaukdams placzia srowe (į szezis szimtus mētru) isz pirmutinio ežero į antrąjį, pūl žemyn isz aukszcziio penkesdeszimit ir keturiu mētru. 6) bendras, draugs. 7)acziu, dėkui. 8) rakandai, rykai, daiktai. 9) dasilytėti, pakrutinti. 10) szwariausei, czyszcziausei. 11) mynios, pulkai. 12) Hunnu gentė senowėje gyweno Aziroje, už upės Wolgós. Ketwirtame szimtmetyje po Kristaus jie Eiropą iszpustyjo baisei smarkaudami, ale ir patys weik iszynko. 13) wisitatorius, peržiurėtojas.

Apraszymas žemes turtu.

Rasztas P. L—o.

Sylos szioje pasaulėje turi didelę galybę, ir kiekwiena sawo prilikima, teip kad daigtai — tai waisci anu pasauliniu sylu — yra wieni kitiems reikalingi. Ta teisybę mes matome ant kiekwieno žingsnio, norint tankei gwėrūjamė (dumojame) prieszingai. Neteip kur . is kenkia piewoms, kaip jis neleidžia, kad kirminai pakastu szaknis medžiū ir žoliu; arszėnikas (žiurkžolės) užmusza žmogų, bet ir ne nū wienos ligós gydo. Ant swieto wisakas priklauso taisykliu ir turi likima. Wisas sątwaris wienmulis, nedailus, krupuliūtas: kalnai isz akmeniū, akmenyje primaiszyta sidabras, auksas, diemantai; druskynūse randame druska su smilczia; auksas žiburiūja smiltyje — gyslūtas waris — akmenei sąmayszcziio szwino, szpato, putnago (kwarco) ir kitū dalykū; ten wėl ūla su moliu Tai wis žmogus gali pelnyti del sawo reikalū. Kaip tai galima pasinaudoti priegimties daigtus, mokina mumis mokslas, taigi ma-

toma, kaip tas mokslas visiems naudingas. Jeigu mes nenuleisime ranku, bet pulsime prie mokslo, tai pakils musu krasztas, atnesz mums nauda, pakils musu kalba, newienas užgiedos naują giesmele, newienas atras geležį, druską sawo kraszte ir mokės isz jų pasipelnyti. Kas reikalaus parako, galės jį pats pasidirbti nepirkes, jei tik turės medegą reikalingą; geležį rasime apsezei apie Papilę, o druską apie Twērus (Žemaicziūse). Tiktai žinokime, kad daig-tai randami priegimtyje neyra tyri (czysti), jie sumaiszyti, sutirpę, suwirėję i kupetą — taigi jųs atskirk, isztraukk isz jų saw reika-lingus dalykus ir isz to pelnyk. Swietas pasijutes, kad galima gauti grynus daigtus isz teip sukrautų, įsteigė (uždėjo) dirbtuwas (pabrikas), ir isz anos medegos traukia naudą patys dėl sawes ir dėl kitų. Tai matydami mokinti žmonės ėmė sawes klausiti, ar ne-butu galima palengwinti darba žmonėms norintiems pažinti wisą sątwarij (sutwėrimą), turtus priegimties. Isz to tai kilo paskirsty-mas wisu sątwario i dalis dėl lengwesnio įsitėmyjimo dalykų. I pir-mąjį teip padaryta skyrių telpa akmenėi ir žemės. Isz tikro tie grumulai, kokius tiktai galime matyti, yra akyse mokslo sudėti isz mažuciu daliu, wadinamų pirmokais (atomais). Paimek kokį norint ar granyta ar norint ir diemantą ar kita kokį dalyką tōs weislės; perware jį per ugnį, karsztį, gausime sądėlines dalis nebepanaszias i pirmutinį daigtą: isz raudono gal (rasi) gausime baltą ar meliną ar szwiesų kita akmeniuką, ar skystimą, ar smirdintį garą, ar kwe-pintį, be jokio skonio, rugsztų, ugų (kartų) ar saldų, žodžiu sakant ne tokius dalykus, kaip kad buwo ans pirmutinis daigtas, kurį turėjome rankoje. Imkime paweikslą — antai ūla mirkoma wandenyje, kaip ilgai nori, nedūda pelno, nei atmainu; bet iszdeginta bei aplieta wandeniu pawirsta i baltus pelenus, o prie to jei mes sugausime tū burii garą, rasime jame twaika. Kitus sziokius ne-tokius priemaiszczius k. a. žolgalius, žwyrą, druską butumėme ūloj radę priesz jōs iszdegima — nēs ja deginant žolės sudegė ir garu iszlėkė wandū, teipogi žwyrą ir druska apskalkino gabalus (szmotus), aptraukė lywa. Norint teip tai akmeniū sukrautines gauti dalis, žinoma reikia turėti nepaprastą ugnį, bet labai dikta, kurioje tirpsta naugės (metolai), kaip antai platina, geležis. — Wandeniu nej-weiksi akmeniū, weltui butu darbas jūmi wersti putnagą (kwarčą) i smiltį, i pelenus; gali wandenyje mirkyti, kiek nori, marmora, ūlą, neiszgausi skalkiū, isz ūlōs negausi nei twaikōs nei pasipu-tancziū (įweikiant wadeniui ūlą) skalkiū, jei bent numazgosi ap-nesztus maurus. — Nosis weltū ūstys akmenį, nepajus grauzūlo nei smarwės, teipogi ir liežuwis nesupras kartumo, nei saldumo, nei jokio skonio; pirsztaigi pajus tiktai žiurbimą, dailumą, riebuma (talg), ar liežuwį akmiū pritrauks kaip kad norėdams prisisirbti (kreida, muilas). Tai dabar jau matome atskyrių akmeniū nū kitu weisliu: 1) akmiū netirpsta nei wandenyje nei įlaidžioje (lengwioje) ugnyje, ir 2) neturi skanumo.

Nepatalpjsime i tą weislę kitų dalykų, k. a. salietrą, druską, kumparwosą, kosą (aluną), sakalo druską (glauberinę druską). Jaugi

mes randame salietroje, druskoje ir kumparwose azlokis netokfus priemaiszczius, het mes ant to neapsistojame, mums reikia dauglausk, taigi padarykime tūs dalykus tvrais Szelp reikalas emė spausti, kad swietas apmislytu, kaip ju daugiau gauti — isz to kilo dirbtuwės (pabrikos). Norėdami gauti tyrą kumparwosą, gawo geležį, norėdami gauti kriszpolą gawo warį. Teippat atsirado ir druskos, k. a. sakalo druska, kosas ir kitos, isz kuriu emė pelnytisi. Gautą druską lengwu buwo padaryti tikra, kadangi ji tirpsta lengwei wandenyje. Antrapus buwo liežuwis wadowu ten, kur nieko negalėjo parodyti akys, teip sunku atskirti sutrintą salietrą, druską, szarmą, sakalo druską — nės tie daigtai tada wisi balti, bet liežuwis wiens parodo esant surais, kitus karczei neskanais, kitus ugeis ar rugzczeis. Prie to wiso neprimirszkime jweikimo ugnies; nieko nepadaro jlaidi, paprasta ugnis, girdiai wien czirszkėjimas (salietra), traszkėjimas (druska), bet atmainū pematome, karsztojigi ugnis žinoma sutirpina. Teip tai ganuame atskyrių antrós weislės drusku 1) druskos lengwei tirpsta wandenyje, 2) neispileidžia papraszoje ugnyje, ir 3) yra tai suros, tai karczios ar ngios, tai rugzczios neskanios. (Dar ne wiskas).

Knygos apie Lietuvą.

Julius Lippert. Die Religionen der europäischen Culturvölker, der Litauer, Slaven, Germanen, Griechen und Römer in ihrem geschichtlichen Ursprunge. Berlin 1881.

Paskutineis metais Wokiecziu mokiti wryai triustis pradėjo apie musų kalbą tas ju triusas paskirtas dėl mokslo turi ir dėl musų pacziū truputį naudós, nors kalba musų per tai netaps nė mantingesnė (bagotesnė), nė twirtesnė. Kiti wəl musų praeitlės ir dėją isztyrinėtojai, labai mažai weikalus musų pažįdami, tankei tyrus melus raszo ir sunkei pažeidžia senowės Lietuvius, jujų weikalus ir tikybę. P. Lippert's, kurs pagal sawo prawardę regis paeinas isz Lietuviu, apraszė aukszczia! minawotoj knygoj tikybes senowės Lietuviu, Slowėnu, Wokiecziu, Gryku ir Rymijonū. Jojo tas apraszynas Lietuviu tikybės patwirtina tik, jog nereikia raszyt apie tai, ka pats raszėjas nepažįsta priderinczei ir neiszmano. Wisa Lietuviu tikybė apraszta ant penkiū laksztū! Pats raszėjas žino tik wardą Perkuno ir Žeminės; kitus wardus diėwū ir diėwalcziū, o teipogi kelis mytus raszėjas regis negirdėjes. O didelei guila, kad jis raszydamas apie musų tikybę neperžiūrėjo senowės rasztus Waisselio, Schützto, J. Leono, Grunawo, Hartknocho ir kitu. Naujesniūse rasztūse Kotzebuės, Jono Voigto ir kitū butu teipogi atradęs nors ką apie musų tikybę. Lehkiszkoje kalboje jis butu radęs platesnį apraszyną Narbuto, Kraszewakto ir kitū rasztūse, o lietuwiszkoj — rasztūse S. Daukanto. Semdamas žinę apie musų tikybę isz raszto p. Lipperto tulasis praszalaitis dmos, jog tikrai Lietuviei buwe tokie nabagai, kad ju tikybė buwus tokia menka. . .

Bet jeigu kursai bus tokiós dumós, tai wien per kalnę p. Lipperto, kursai patingejo, ar nenorejo pažinti musú senowiszką tikybę. Teisybę mes turime pripažinti, jog senowės Lietuwių tikybė neyra dar iki szei dienai priderincei isztyrinėta ir apraszta, kadangi daugumas senowės mytú liekti nesurinktas ir iszbarstytas musú pasakose. Regis dar ilgai reiks laukti su apraszynu musú tikybės, iki nebus wislab surinkta, kas prie jós priklauso. O ir apraszymas tós tikybės pasiseks tik pacziam mokjtam Lietuwiui, pažjstancziam priderincei wisą praeitinę musú ir suprantancziam dwase senowės Lietuwós.

Tikybė musú garbingú proseniú yra didei swari, kaip dėl musú pacziú, teip lygei ir dėl wisatinio mokslo: ji yra pamatu wisú senowės tikybiú! Grykú ir Rymijonú tikybė paeina isz tikybės musú; Wokieczi ir Slowėnai Eiropon užplaukdami ir Lietuwius senowės isznai-kidami, pasiskolyjo tacziau nūg musú sentėwiú didesnę dalį tikejimo anose žilose gadynėse. . . . Sziós dienós mokjtam Wokiecziui ar Slowėnui rasi j galwą neljstu ta duma, jog wisas sziós dienós eiropė-jiszkas apszvietimas isz pradziú pradziú paeina nūg Lietuwiú! O wienok teip yra, ir bus rasi neužilgo pripažinta už teisybę. . . .

Pragoje.

Bassiania.

Isz Lietuwós.

Didesnė ne kaip uždėtojui „Lietuwininkú Prieteliaus“ prigul garbė *Ł. Iwinskiui*, kurs pirm trisdeszimt szeszziú metú uždėjo kasmetinį rasztą wardu „Kalendorius arba metskaitlius ukiszkas“, kurio pirmasis numeris iszėjo 1846 m. ir nū to laiko lik 1863 m. iszedawo kiekwienais metais. Kalendorius, kuriame buwo patalpinamos wisokios naudingos žinios, pasakos, giesmės, dainos (tarp tu bus gana atminti tik tokį žemcziuą, kaip „Aykszcziú Szilelis“) irtt., buwo laikomas, drąsei galima sakyti, pas kiekwieną Lietuwių, mokantį skaityti, ir atneszė mums neiszpasakytą dwasiszką pełną. — Laurynas Iwinkis mirė pernai *Milwidose*, Kurszėnų parakwijoje, Sziauliú pawiete, pas paną Radawiczaitę, (pagal kitą praneszimą pas p. P. K. Godlewskį Gryszkisziuse Sziauliú paw.). Jis paliko užbaigtą, bet dar ne su wisum sujieszkotą žodyną *lietuwiszkai-lenkiszką*. Paomė ji pas sawę p. Krauczunas, mokjtojas lietuwiszko liežuwió Senapilės (Marijampolės) gimnazijós. Pasiliko dar turtingi materijolai dėl lietuwiszkós prigimtinės nomenklaturós (wardú suraszó) ir daugel kitú literariszkú

darbū. Wienū popieriū yra dwi skryni, kuriedwi sudēti pas tōwiszkaĩ p. Godlewskĩ (nū Sziauliū ĩ wakarūs arti Amaliū stacijōs Liepojaus geležinkelio). Tēwiszkaĩnei Zemaicziū sudeđa piningus ant pastatymo paminklo ant grabo Iwinskio, o p. Moro, sekretorius marszialkōs bajorū Sziauliū paw., suraszē jo gywatā ir žadējo spausti laikraszcziūse. Užraszas ant paminklo žada buti lietuwiszkas. — Małonu butu Lietuwiams kad wienas ar kitas turjs žinias apie palaimintus triusūs ir gyvenimā to musu patrijarko laikraszcjystēs suteiktu jo amžiaus apraszā „Auszrai“. Amžina atilsis jo dusziai!

S. R. — W.

Girdējom, jogei *Lietuwei Trakū paw.* (Wilniaus gubernijōs) mokin sawo waikus lenkiszkaĩ, meldžias isz lenkiszkū knygū ir kad tenai niekur nekaĩb lietuwiszkā pamokslā bažnycziose, nēs wyresnybē Wilniaus wyskupystēs, norēdama sulenkūti Lietuwius ano kraszto, siunczia kunjigus Lietuwius ĩ gudiszkas parakwijas, o Lenkus ĩ parakwijas Lietuwiū užgywentas. Teipjau kad lietuwiszkos małdu knygos nesusiein su kałba ano kraszto, wartoja lenkiszkas knygas: nēs jie supranta tą kałbā gerai. Wienoj bažnyczioj tenai, kad kunjigas sakē pamokslā lietuwiszkaĩ, žmonēs iszėjē isz bažnyczioš. Gražū tur pajautimā sawo giminystēs Lietuwei ano kraszto?! Pas mumis neyra tokiū mulkiū.

Kunjigas *M. Miežutawiczius* paraszē žodynā: *lietuwiszkaĩ-latwiszkaĩ-lenkiszkaĩ-maskoliszkā* ant 120 kełtū arkuszū ir ļaukia daleidimo ļotyniszku balsiu dēl musu knygu, nēs rusiszkaĩ atspaustas jo knygas nieks nepirktu.

Buwo teipjau pernai padūti ĩ užrandyjimā cenzurōs ĩ Petropilē du *kalendoriu* musu ant sziu metū, kurie wienok, kaipo raszyti ļotyniszkomis literoms, ne buwo daleisti spaudinti. W.

Wyresniamjam prieszedžiu Wilniaus tribunolo (sudebnaja pałata) nesenei pawadįtam ant to urēdo p. Stadolskiui kowo mēnesy ĩ buwo padūtas nū wieno sudžioš Lietuwio memorijołas (paraszas), kuriame nū wardo Lietuwiū nemokancziū maskoliszkaĩ praszoma yra suteikti lietuwiszkaĩ kałbai sudūse musu kraszto tą pacziā

tiesą (prową), kuri yra dūta priebałtmariniame kraszte Latwiū ir Ingauniū (Estū) kalbai ir kad butu uzrėdyta (pawelyta) perguldyti įstatymus sudo wedimo į lietuwiszką kalbą. Atsimėkim žodžiū to, kurs žinojo, ką sakē: praszykit, o bus jums dūta!

Tarp ponū Žemaičiuose płatinasi duma apie reikalą procēs drauge su musu inteligencija (mokįtais wyrais) dėl sustiprinimo ir iszpłatinimo musu raszėjystēs (raszliawōs) ir apswietōs tarp musu tamsesniuju broliū. Wienas isz ju, Lenkū rasztininkas, žad pradēti raszyti lietuwiszkai ant naudōs sawo kaimynū Lietuwiū, už kokį ir jis sawę ļaiko. S. R.

Swetur.

Gromata isz Amerikōs.

Springfield, Ohio, Amėrikoj, 5 d. Kowinio 1883.

Brangus prieteliau redaktoriau!

Radau lenkiszkoj gazėtoį, kad trys lietuwiszki ļaikraszcei iszeina prusiszkoje Lietuwoje; tai apszwietē mano akis, kad ir musū giminytē turi dar tiek walnybēs prusiszkoj Lietuwoį; ale rusiszkoj Lietuwoje, nežinau, ar yra kokia drukarnija ar ne.

Esu Amėrikoj jau wieniūlika metų — ir randasi mus giminytēs į 15 ar 20000. Mes turim keles taworczystes, ar tris parapijas ir kunįgū tris Lietuwninkus. Buwom rodą užvedę lietuwiszką gazėtą (ļaikrasztį) Amėrikoj iszleisti, ale su mažū kapitaļu — ir turėjom perstoti. — Norėcziau jus gazėtōs kelis eksempliorius, kad atsiųstumet dėl apgarsinimo sawo linkimo. Po apturėjimo jus gazėtōs atsiųsim prėnumeratą arba piningus. Asz storawosiūs paskui su abonentais pamaczį jums neszti. — Musū welyjimas yra, kad kiek tiek korespondencijōs padarytumet su Amėrikōs Lietuwninkais. Tiktai nežinau ar mus kalba bus suprantama gerai ar ne. Asz pats esu isz Maskolijōs lietuwiszkōs Suwalkū gubernijōs, Wilkawiszkiō pawiete.

Gal buti, jus prietelius tikras raszo.

Antanas Jurgelaitis.

Kelets žodžių apie Lietuvius gyvenančius Petropileje. Jau senei Lietuwei gywena Petropilėje, kad matyti jau isz to, jog cze lietuviszkos knygos tapė spaudintos. Ale dabar kas kartą wis daugyn ir daugyn atkišta Peterburgon ant uždario. Žinoma, daug pristoja tarnauti pas turtingus gywentojus Peterburgo, o dar ne menkas daugumas pastoja ant pabrikū darbūtis prie wisokiū remestū. Norints mažne wisi Lietuwei atkeliaujantis ing Peterburgą katalikai, ale jie ne tiktai netur sawo bažnyčiōs, kai kitos wisos giminės, net cze neyra nei kunigo arba sakytojo žodžio Diewo Lietuviams. Žinoma, wyresnybė kunigū Rusū nenorės iszgirsi musū balsą, ale prawerstu pasirupinti siųsti kunigą Lietuwinią Peterburgon, katras galėtu apsakyti Diewo žodį Lietuviams lietuviszkai, kaip yra apsakoma lenkiskai, wokiskai ir prancuziskai bažnyčioje s. Katrynōs. O dar ir po panedėlius ir po seredas moko waikus susirinkusius bažnyčioje katekismą ir poterius nūg užgawėniū iki szesztiēs. — Ne kartą atsitiko girdėti, kaip kunigas bažnyčioje barė želnieriū ar praszcziokėli, kad nemok lenkiskai spawėdotis. Jei kunigai ne mok, arba nenor lietuviszkai spawėdoti ir pamokėti nemokantį, tai Diewas ir Lietuwei niekū nekalti. Neatradau ēwangėlijoje mokinimo Wieszpaties, kurs lieptu neapkęsti ar persekioti kokią nors giminę arba jōs kalbą. Tatai kad jau dabar geroks skaitlius Lietuwīū Peterburge susirinko, tai prawerstu, kad patys Lietuwei prasztyu ciecoriszkōs waldziōs daleidimo sustoti, kaip tur kitos giminės Peterburge, ing draugystę ūbdarystēs ir kad wiens kitam galėtu dūti pageŭbą reikale kaip moraliszką teip materijaliszką, ir rupintis prakurt saw Diewo maldōs namus arba bažnyציą. Jei kitoms giminėms reikalingu ir wafnu wartoti yra sawo kalbą, gelbėti sawo giminės reikalus ir papratimus ir stengtisi pagerinti jū likimą: tai koku budu galima Lietuviams to užwydėti ar užginti? Ir tikrai jei kitos giminės nor Lietuvius su sawim suwienyti, tai tas pats jau dawadyja, kad jie yra nemenkōs wercziōs, ir dėl to neiszstatė sawę, kad jūs isznaikintu. Taigi, brolei Lietuwei, bukime Lietuweis. Žiemkintis.

Gromatnyczia.

Ponui St. R. T—joj. Tamstôs gromatâ su giesmelėmis ir iszsiraszymu apturėjom. Szirdingai dėkui už wisâ. Žinias labai dėkingai priimam. Giesmeles wėliaus pasinaudosim. Praszom ir dël kito numerio mus su žiniomis isz Lietuvôs aprupinti. — Rasi tamstai butu galima mums minėtajj artikulâ pridūti, apie platumâ musû kalbôs? Labai butum už jô prisiuntinâ dėkingi. — Jakobj, lietuwiszka krestomatija (litauische Chrestomatie) kasztūja 1 m. = 1/2 rublio (labai szaunios knygos, musû gimnazijose wartojamos), o Schiekopp'o gromatika 3 m. = 1 1/2 rublio. Josios bene wisose didžiose knyginycziose bus gaunamos. Jei tamsta tû rasztû pageidautum, tai taptu jie prisiusti.

Ponui Zyg. H. Ko—czoj. — Tamstai iszsiuntēm atwira rasztelį ir pò tam Jakobio liet. krestomatijâ; tikim, jog busi apturėjes. Bezenbergerio „litauische u. lettische Drucke“ ir Völkelio „lit. Elementarbuch“ dar neparėjo. Jakobio krestomatija kasztūja 1/2 rublio, Völkelio gramatika regis 1 1/2 rublio, o Bezenbergerio drukos 6 1/2 ar 8 rublius. Kaip pareis, teip iszsiusim. — Busim tamstai dėkingi už pažadėtâ isz Lietuvôs žines dël Auszrôs, teip pat ir už pridūtus adresus, kuriû ir daugiaus meilytumēm.

Ponui S. Blt. Petr—lėje. Tamstôs gromatâ su penkeis markeis apturėjom ir nesenei iszsiuntēm Szykoppo gramatika. Labai dėkawojam už pažadâ mums apsakymus isz liet. literaturos pridūti. Giesmė pridėtoji grâzi, ji pareis j Auszra. Mums butu didis dziugsmas Stanewiczės bijograpijâ dël iszspaudinimo apturėti.

Ponui Ziemkincziui Petr—lėje. Tamstôs giesmeles su prozajiskoms dalimis apturėjom, per redakcijâ „Lietuwiszkos Ceifungôs.“ Labai už tai esam dėkingi. Szie suraszai isz dalies 2. numeryje, isz dalies wėliaus taps iszspaudinti.

Ponui J. J—aicziui M. Tamstôs gražujj suraszâ isz Lietuvôs padawimû apturėjom; jis taps wėliaus sumaudotas rasztūse dël musû praeitinės. Raszyta tapė tamstai placziau atwiroje kortelėje. Tikim, jog bus j tikras rankas nuėjusi.

Redakcija.

Zine nuog „Auszrôs.“

Pirmamjam N. laikraszczio musu iszėjus, mes apturėjome isz keliû Lietuvôs kampû gromatas nūg broliû, kurie su pasimėginu sako skaitė musu „Auszra.“ Wiens gilioj Rusijoj gyvenantis mokslingas Lietuwis mums tarp kitu raszo: „Acziu, szimtâ syk' acziu už žodžius, paraszytus tokiu gražum liežuwiu lietuwiszku, kokj skaityti ir sapnyj ne sapnawau! . . . Acziu Wieszpacziui, kad man nusidawė ant pabaigôs mano gywenimo regėti, „Auszroj“ prabudinimâ isz miego, arba letargiszko sapno Lietuvôs ir Lietuwii! Galiu mirti, pamates „Auszra“ musu atsigaivinimo, apie kurj asz per 25 metus dumojau,“ ir t. t. Spaudiname mes szitūs to brolio žodžius; ne to dėlei, jog jis musu rasztui tókę neužpelnyta

dar garbę iszrodo, bet kad parodyti, kaip meilingai wisose szalyse yra prilimama „Auszra.“ Szirdingiausei mes tad Dekawojame ipaczei tiems isz Zemaitijos broliams, kurie mums atsiuntę meilingą raszta su keleis pasirasznsiuju wyrū wardais! Atsiliepdami ant juju raszto, turime pasakyti, jogei ir mes labai malonētumēme spaudinti sawo raszta Kaune, arba Wilniuje, kadangi tūmet „Auszra“ butu dar pigesnē, turētu daugiau darbininku ir galētu po wisą Lietuvą lengwu iszsisplēsti ir atrasti daugybę skaitytoju. Mes szendie wisi gana gerai suprantame ir numanome, jogei apszwietimas musu broliū yra didē: reikalingas, nēs tik szwiesybe mokslo gali suteikti mumis stiprybę dwasiōs reikalūse musu dwasiszkūse, ir parodyti mums keliā, kuriūmi mes, kaipo Lietuwei, galetumēme drasei žengti tolyn, nesibijodami, jog pawirsime į Lenkus ar Gudus. Tik isz lietuwiszku knigu ir rasztu mes pažinsime weikalus ir darbūs garbingu musu seneliū; tik per lietuwiszkus rasztus mokinsimēs mes karsztai mylėti ir garbinti sawo gražią kalbą lietuwiszkā ir sawo gimine.

To dėl mes praszome wisus skaitytojus sawo, raginti ant iszsisraszymo „Auszrōs“ tūs brolius, kurie, mokēdami skaityti, norētu lietuwiszkas knygas pasiskaityti. Norēdami iszsisraszdydinti isz Zemaitiju ir Lietuvōs, galit pagal szitā adresā parsigabenti „Auszra.“

Jurgis Mikszas Ragaineje, Ragnit Ostpreussen.

Teip ir rankraszcei su gromatomis į redakcijā ant to paties užraszto eina. Redakcija.

Apgarsinimai.

Seniausios ir geriausios lietuwiszkos
DAINOS
užraszytos
M. Jankaus,
gaunamos pas O. v. Mauderodę Tilžeje. Prekia 30 Pf. = 15 kapeikū.

Ant apstetawimo **Kelelwio** pono mostelawimo kitojo Eynaro Klaipedoj' raszomoje, ant atsisenczio bertainio meto pakwečia spaustuwe Kel. Ragainej.

Pirm pietu namie esu nuo 9—11 zegoriaus, seredo ir subato nuo 9—1 zegoriaus, todeley dėl iszkeliawimo ant lauku, kad didelio stroko niera, meldziū malduotis ant 11 zegoriaus o seredo bey subato ant 1 zegoriaus, arba rytmety taip anksti, kad ass iki 9 zegoriaus wel namie buti galiu. Po pietu tarp 4—6 zegoriaus mane galit weikiausey namie tropyti.

Liekorius lietuwiszky kalbantis

Armons Liepa,

Tilžeje, wokisskoj ulysoj 4.

WITOLORAUDA,

giesme isz Lietuwôs padawimû,

lenkiskai suraszyta J. I. Kraszewskio, lietuwiszkai iszguldyta J. A. W. Lietuwio. Poznaniuje, 1881. Spaustuwe dro. Lebinskio (J. S. Kraszewskio). Kasztuoja 3 m. arba 1½ rublio ir gaunama Poznaniuje (Prusuose) prie knygininko Zupanskio.

Auszros II. numerio intalpa.

1. S., Kalbôs dalykûse, 1aiszkas 25.
2. J. A. W. L., Regĉjimas, giesmĉ, l. 29.
3. J. Miglowara, Lietuwa, giesmĉ, l. 35.
4. J. B., Apie senowĉs Lietuwôs piles (primezgims), l. 36.
5. J. S. Kûksztis, S. Daukantas (primezgims), l. 41.
6. J. Bs., Skruzdĉliû atsilankymas, l. 43.
7. P. L—as, Apraszymas Źemĉs turtû, l. 47.
8. Bassianis, Knygos apie Lietuwa, l. 49.
9. Isz Lietuwôs, l. 50.
10. Swetur, l. 52.
11. Gromatnyczia, l. 54.
12. Źinĉ nug „Auszrĉs“, l. 54.



Dĉl redakcijĉs atsiliepia J. Mikszas Ragainĉje.
Spaustuwĉ Albano & Kibelkĉs Ragainĉje.